

de la vila de Ceruera e als singulars d'aquella pels molt alts senyors Reys d'Arago e per lurs antecessors atorgats sots la forma següent.»

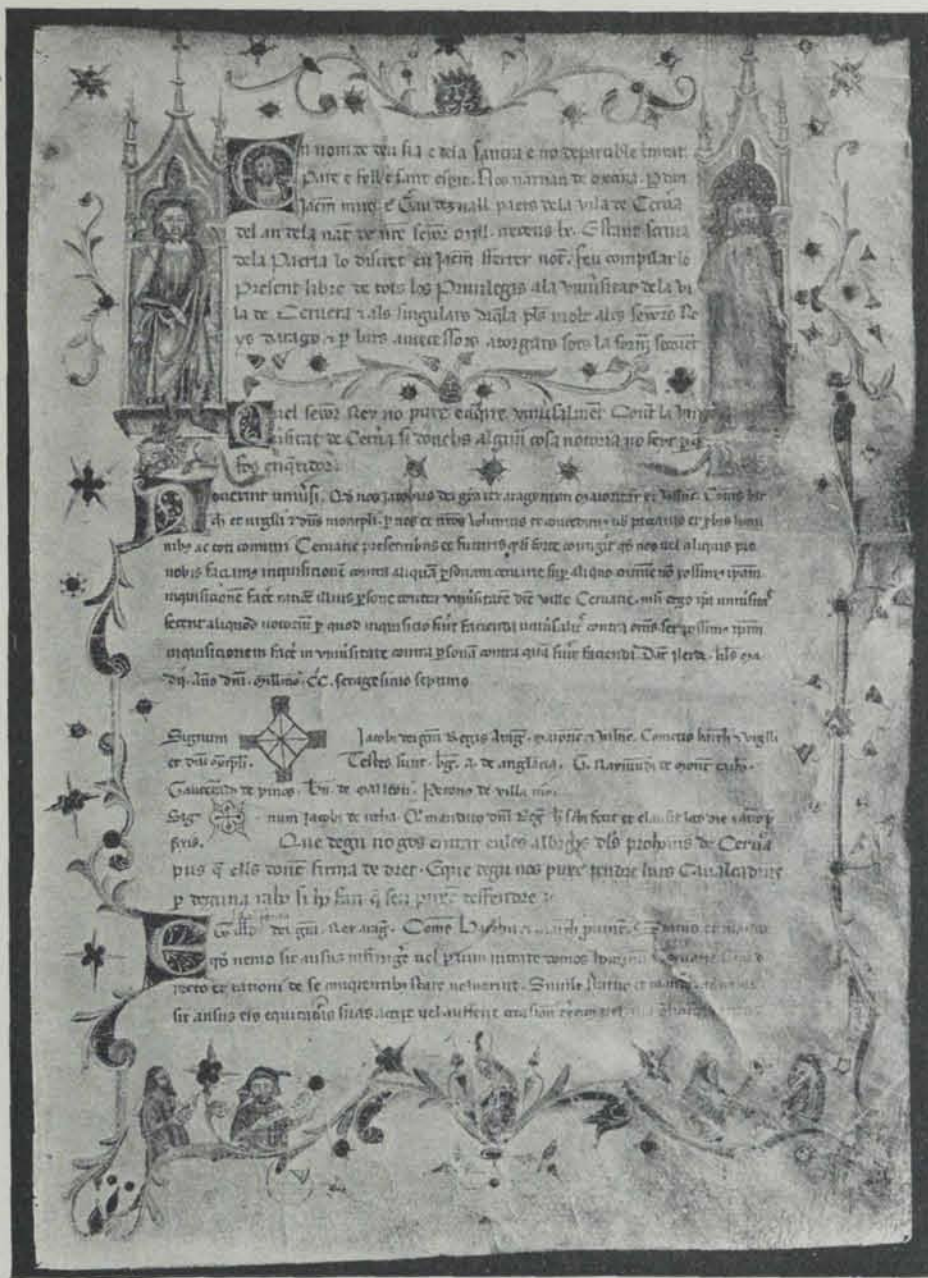
Al peu d'aquesta primera pàgina l'il·luminador hi representà els quatre paers i l'escrivà, portant sengles rotllos amb el nom de cada un dels compiladors del llibre.

Damunt de cada privilegi hi va una rúbrica en català indicant breument el contingut del diploma. Està escrit en lletra formada, amb caplletres blaves i roges. Està rel·ligat amb tapes de fusta d'època posterior i maltractades.

Comprèn el cartulari 126 documents des de l'any 1181 al 1456. Tres dels privilegis són del segle XII; 19, del XIII; 95, del XIV, i 9, del XV.

Les transcripcions documentals d'aquest llibre tenien força d'autenticitat per un privilegi atorgat pel rei Pere III l'any 1363 i conservat en el mateix Arxiu, del qual resulta haver estat demanada aquesta gràcia al rei, a les Corts de Montçó, pels síndics enviats per la vila de Cervera.

El *Llibre de Claveria* de l'any 1360 de l'esmentat Arxiu ens diu (carta CXXV) que el *Llibre dels Privilegis* fou escrit per «un scriua de lletra formada apellat mestre Simon», i que el Consell de Cervera considerà «que fort proffitosa cosa e necessaria serie a la vniuersitat que tots los priuilegis reals de la dita vila fossen registrats en un bell libre de pergami per tal que degu nos sen pogues perdre». — A. D. i S.

Llibre dels Privilegis de Cervera

Carles de Tourtoulon

El respectable i entusiasta historiador de Jaume I *el Conqueridor* ha finit els seus dies en aquest any 1913, després d'una llarga vida dedicada a treballs patriòtics d'erudició, que Catalunya ha d'ésser la primera d'agrair-li, malgrat la crítica escrupulosa hi pugui assenyalar deficiències, errades fonamentals de concepte i proceïments antiquats. Ell mateix ho havia reconegut francament, i al posar proemi a la traducció castellana de la seva *Histoire de Jacques le Conquérant*, publicada molts anys després de la primera edició, declarà que, si l'hagués d'escriure en aquell moment, la modificaria en molts punts importants.

Ja en 1866 havia publicat un treball pertanyent a la nostra historia amb el títol de *Les français aux expéditions de Majorque et de Valence sous Jacques le Conquérant*; i, dos anys més tard, *La procédure symbolique en Aragon*. Descansi en pau aquest noble esperit, enamorat de la historia catalana.